

srv. Abk 2,20: „Hospodin v chrámě svatosti své, umlkní před jeho obličejem všechna země“, srovnej i známé Horatiovo „*Favete linguis!*“ (buďte zbožní jazykem, tj. tiší).

Jistě jsou situace, kdy je mlčení výmluvnější než jakékoli slovo, srv. Ž 39, nebo Ježíšovo mlčení při výslechu (Mk 15,3 n. Mt 26,63). Ale jsou jiné situace, kdy mlčet nelze. Tak Jób odpovídá křivdícím přátelům. Také Ježíš nemlčí vždy, třeba na kříži.

Není bez zajímavosti, že hebrejské slovo pro mlčení souzní s názvem pro místo mlčení, totiž podsvětím (Ž 94,17 115,17) a vybavuje, ovšem asociativně, představu pláče a slz (srv. *dúmijjá* = mlčení, *dáma* = utišit se a *dím 'á* = slza, srv. Pl 3,49 Jr 14,17). Snad lze říci, že Ž 22 je alespoň na svém začátku nářkem na prahu podsvětí.

Strukturálně lze prvé dva verše, které jsme si úvodem nazvali „Výkřik Opuštěného“, shrnout tak, že 2a je téma, základní výpověď, 2b a 3 její zdůvodnění: jsem opuštěn, protože Bůh nezasahuje a neodpovídá.

3

DŘÍVE BŮH POMÁHAL (V. 4–6)

Verš 4 v doslovném překladu zní:

⁴ *A (přece) ty (jsi) svatý,
sedící (tam, kde jsou) chvály Izraele.*

Hebrejské znění masory je bez odchylek, zato řecká Septuaginta posunuje: „Ty ve Svatých přebýváš, chválo Izraele.“ Hieronymus je v převodu řeckého znění (iuxta LXX) přesný, zato hebrejské znění vykládá tak, že slůvko „svatý“ chápe jako přídavné jméno u podstatného jména „obyvatel“, tedy „A ty svatý Obyvateli, chválo Izraele...“ (*et tu sancte habitator, laus Israel*). Zato Vulgata nova se drží přesně hebrejštiny: „Ty však svatý jsi, který bydlíš ve chválách Izraele“ (*tu autem sanctus es, qui habitas in laudibus Israel*). Kraličtí rozvádějí: „Ty zajisté (jsi) svatý, zůstávající vždycky k veliké chvále Izraelovi.“ Nový ekumenický překlad zhušťuje: „Ty jsi ten Svatý, jenž trůní (obklopen) chválami Izraele.“

Čtvrtým veršem vstupujeme do další strofy žalmu. Celý oddíl 4–6 je jakási vložka, která říká: tys přece Bůh, který vysvobodil. Jak je tedy možné, že nyní nevysvobozuješ? Zkušenost vysvobozeného Izraele tu stojí v protikladu se zkušeností toho, kdo mluví v Ž 22. Tak se celá první část žalmů skládá z protikladů – jakýchsi velkých antitetických paralelismů membrorum: v. 4–6 je protikladem v. 2–3 a další pokračování, tedy v. 7–9, je zase protikladem v. 4–6. Tyto vracející se protiklady stupňují dramatické napětí textu. Modlitebník se zmítá od krajnosti do krajnosti, ba je až rozdírán bojem života se smrtí a naděje se zoufalstvím.

Podívejme se na jednotlivé části verše. Hned na počátku v. 4 se otevírá problém: má pravdu hebrejské znění, které chápe verš jako dvě věty, nebo řecké, které mu rozumí jako jediné větě? V hebrejském znění řeší problém silný přízvuk (odborně zvaný *atnach*) pod slůvkem „Svatý“, který znamená totéž, jako kdybychom v češtině udělali za tímto slovem čárku nebo dokonce středník. Je jasné, že masoretská úprava hebrejského znění, tedy ta podoba punktace, kterou dnes máme před sebou, chce, aby se text četl jako dvě věty, ovšem věty nominální, bez určitého slovesa, jen s doplněnou sponou „jsem, jsi, jest...“.

První věta zní podle hebrejštiny doslova: „A ty (jsi) svatý.“ Souvislost nás tu vede k tomu, vyložit „a“ adverzativně, tedy „ale, avšak“ anebo nejzřetelněji „a přece“; a ovšem i doplnit sponu jsi, jak už jsme učinili.

Svatý, jmenovitě Svatý Izraelský, je titul Hospodinův (Iz 57,15). Původně znamenal svatý asi tolik co oddělený od všeho znesvěceného a znesvěcujícího, obecného, profánního a nečistého. Hospodinova svatost pak má dvojí dosah či stránku: dovnitř Izraele a navenek. Dovnitř zahanbuje všechny hříšníky a staví je pod soud. Navenek však Izraele chrání, protože ten je zvláštním Božím vlastnictvím (Ex 19,5–6). Prorok Izaiáš (52,10) říká, že „obnažil Hospodin rámě svatosti své před očima všech národů, aby viděly všechny končiny země spasení Boha našeho“.

Jak je tedy možné, že k bídě modlitebníka mlčí ten, jehož svatost přemáhala nepřátele?